

Tenir mala oïda

PERE CALDERS

Entre les experiències desagradables reservades als habitants d'aquest país, n'hi ha una que causa molèsties especials i origina situacions estúpides, a més de posar en relleu un absurd inadmissible.

Es tracta de la incapacitat congènita dels funcionaris per a entendre els cognoms catalans. Hi ha qui es pensa que ho fan expressament. Però sense negar el dret a divertir-se dins una professió més aviat avorrida –i propensa al mal humor–, deu haver-hi causes més profundes, com per exemple un do natural, biològic, que redueix a la mínima expressió les possibilitats i les ganes d'aprendre altres idiomes. Aquesta situació comporta, gairebé sempre, puntuacions molt baixes en el coneixement de l'idioma propi, cosa que compromet la serietat dels documents civils.

Hi ha funcionaris que es posen l'armadura tan bon punt topen amb un ciutadà el cognom del qual se surt del carril que ells qualifiquen, graciosament, de cristià. Els entra el neguit d'arreglar-lo a la seva manera, de netejar-lo, donar-li brillantor i fer-lo esplendorós, d'acord amb el lema d'uns immortals que ells no coneixen, però intueixen. Els resultats són a la vista i ens han deixat una llista de llinatges que fa pena.

El que és ben curiós és que una de les formes més banals i entenedidores de la vanitat humana s'entesta a fer perdurable la creació d'un semianalfabet qualsevol que, en un determinat moment de la història de la família, es trobava a l'altra banda d'una finestreta o d'una taula. Serà per motius d'herències en perspectiva, per un enamorament platònic o per la força de la lletra escrita damunt papers timbrats: hi ha gent que rep i transmet, amb zel, uns cognoms que necessiten reparacions urgents. Puc esmentar un cas representatiu, perquè toca de prop una figura il·lustre i perquè complica el meu carnet d'identitat: *Rusiñol*. Escrit així, *Rusiñol* no és cuca ni ocell en català ni en castellà. Quan les "objeccions de consciència" s'estenguin a aquestes branques íntimes lligades a la burocràcia, m'ho faré arreglar, entre altres coses que tinc en

**Escrit així,
'Rusiñol' no és
cuca ni ocell
en català ni
en castellà**

projecte. Mentrestant, faig ús d'una manifestació modestíssima de valor cívic i escric *Rossinyol*, no pas sense topar amb resistències.

Tornant a la figura il·lustre, veig que darrerament sembla que s'hagi arribat a l'acord d'escriure *Santiago Rusinyol*. Per què? Deu haver-hi raons lingüístiques que desconec. Però si no existeixen, em faria l'efecte d'un d'aquells viatges per als quals no es necessiten alforges. A Don Santiago tampoc no l'hauríem convençut amb el simple expedient de conservar-li la *u* a canvi de modificar la resta. Si ens decidim, val més arribar al fons de la qüestió.

Pel que fa al respecte degut als progenitors, Gustave Le Bon tenia raó en dir que l'home no és tan sols fill dels seus pares, sinó també i sobretot hereu d'una raça. No tenim cap obligació d'acceptar com a perdut allò que ens han fet malbé, sinó més aviat el deure de reconstruir-ho i, quan cal, renovar-ho.

Algú ens fa present, de tant en tant, que tenim la sort que ens mantenen viu el record de les nostres afliccions. Per si quedessin dubtes sobre el procés de descomposició dels cognoms, tenim el cas de les telefonistes. Moltes empreses catalanes, per consideracions socio-econòmiques (està ben expressat?), tenen telefonistes monolingües, desconixedores del nostre idioma. Els embolics que es fan amb els cognoms catalans traspalsen diàriament dotzenes d'operacions. Sumat el total de les hores que fan perdre en tot el país, per culpa de les comunicacions mal posades o dels encàrrecs mal presos, del lletrejar innecessari i del disgust que tenen quan hi ha qui no es diu Ruy Pérez (o derivats, que no es tracta d'al·ludir ningú en concret), feta la suma, repeteixo, ens quedariem parats de com pot ésser de cara la mà d'obra barata.

Però no depèn del volum dels salaris, és clar. Ignoro quant guanyen els locutors de ràdio i de televisió, que segurament ingressen més que les telefonistes i tenen l'oportunitat de fer més evident (la divulguen d'una manera comprometedora) aquella incapacitat biològica esmentada al principi. Se n'ha parlat tant que no calen més comentaris. O són limitats de mena o és que es proposen d'atacar diàriament la famosa unitat, considerant-nos –pel cap baix– uns éssers exòtics. Això, a vegades, es persegueix d'ofici.